

הלכות ברפת הפרות סימן ריא

כבר

באר הגולה

ח רש"י וקרי"ף
ט הרא"ש בשם
צ רמב"ם
כ טור בשם פ"ג
קישור פוסקים

(טז) *וכן 'בורא פרי האדמה' ו'שהכל'. 'בורא פרי האדמה' קודמת. ואם הביאו לפניו פרי העץ ופרי האדמה, (יז) 'איתנה מהם שירצה בקדים, (יח) 'וליש אומרים ש'בורא פרי העץ' (ה) קודם: ד' (יט) 'כל הקודם (ו) בפסוק 'ארץ חטה ושערה' (כ) *קודם לברכה, (כא) 'וארץ' בתרא הפסיק הענינו, וכל הסמוך לו חשוב מהמאחר ממנו 'לארץ' קמא. הלכך (כב) תמרים קודמים לענבים. שהיה שני 'לארץ' בתרא וזה שלישי 'לארץ' קמא: הנה ודוקא שאוכל ענבים כמות שהן, אבל אם עשה מהם זין שקובע ברכה לעצמו, 'בורא פרי הגפן' חשובה והיא קודמת לברך עליו (כג) תחלה, אבל מעשה קדוה מתמשת מיני דגן (כד) היא חשובה יותר מברכת הנין. כל הנאמר סמוך 'לארץ' קמא קודם למה שנאמר סמוך 'לארץ' (ו) בתרא, (כה) לאחר שישנה לו בסמיכה 'לארץ' (טו): ה' כהא דחטה ושערה קודמים, ודוקא כשעשה מהם (כו) תבשיל או פת, אבל הבוסס חטה,

באר היטב

שהוא פרי האדמה כיון שהוא מד' מינין, וכן משמע בסמ"ק וקראנטי, וכן מלשון דברי תוספות ברכות מא ד"ה מיתבי, ומתקשה בזה: לא ידד לנה, ע"ש: (י) בפסוק, לתקנים איני בשיתם תביכים בשנה: (י) בתרא.

באר הגולה

כגון צנון וזית, תלוי בשתי הדעות שהובאו בסעיף א. ולפי מה שכתבנו שם בפשט בירוחה ודלקה כתיבאומרים שם דגם באין ברכותיהן שוות שהן גם כן דין קרימה, ממילא אם אין מעלה חסדיה, בודאי אולין בסדר מין שבעה: * וכן 'בורא פרי האדמה' ו'שהכל'. כתב האלה רבה בשם השל"ה, דאין יפה מה שעושים התמרים לשנותהו לפניהם י"ן שכן וינין כרמית מפורת שברכתו 'בורא פרי האדמה' או 'בורא פרי העץ'. והם מברכין על היין שרף תחלה 'שהכל', והוא כתב להדיק מהגם, דשקם משום דמתחלה אינם מתארים לאכל כלל המיני-מקצת, והר' כמי שאינו רוצה לאכל עצמו דשקף ה, דוק אחר שחית היין שרף תפצים לאכלו, וינין זה נמצא בבית-יוסף. ומכל מקום נכון לנהג לברך מקדם על המקצת לעולם, דאחר-כך לפעמים אין לחשב רק לטפל בשבא להפיק רק חריפות השתיה ואינו רוצה בעצם באכילתו, ובמבאר בסיון ר"ב, ועין שם כמה שכתבתי במשנה בירוחה סיון-קטן ה לענין מוקצת עם יין שרף: * קודם לברכה. האחרונים נתקשו, והא לעיל בסעיף א פתח המסחר דעה ראשונה שכתב אותה בסתמא, דכשין ברכותיהן שוות על איתנה שירצה וברך, ואין כאן קצות קרימה אפילו היה הקוטר משבצת הפניני, וכאן סתם דכל הקודם בפסוק קדם לברכה, ה"ד חטים קודמין לשאר הפנינים של פרי העץ אף דאין ברכותן שוות ודבר הרא"ש והטור בעצמן קשים מאד, שהם הדעה ראשונה שסעיף א, ואפילו הכי הביאו גם דבר זה דכל הקודם (כו). ועין ביח ומגן-אברהם מה שכתבו בזה. וסגור"א בסעיף קטן טו הביא דברי פלמידי רבנו יונה דמיקים הא דחטים קודמין, ודוקא בעשה מהן תבשיל דחשוב ביותר, ולכן שיך להקדים גדר כל הפנינים, וכן משמע מאלה רבה וכן כתב בספר בית-מאיר. ואף דבר הרא"ש והטור דחוקים לפי כל הפרטים, אכן דברי השלחן ערוך אפסור לפרש כן, וכמו

שנשפחה בהן ארץ-ישראל הוא רק בגמר פרי, וכן כל כהאי גוונא: (כא) 'וארץ' בתרא. וכן הוא סדר המקרא: 'ארץ חטה ושערה וגפן ויתנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש', ומ'ארץ' שבאמצע הוי התחלת סדר, וכל הסמוך לו חשוב יותר מהמאחר ש'ארץ' קמא: (כב) תמרים קודמין. דבש שבקרא הוא תמרים שיוצא מהן דבש [כ"ן]: (כג) תחלה. הינו, אפילו (יג) לזיתים¹⁵ שהיא ראשונה 'לארץ' בתרא: (כד) היא חשובה. שגם ברכת 'בורא מיני מזונות' (יד) היא ברכה מברכה¹⁶ כמו ברכת הנין, ודבר היא קודמת לזין פקרא¹⁷. ונקט הרמ"א 'מתמשת מיני דגן', להשמיענו דאף פסמין ושבילת-שועל ושפון, מוזן הנעשה מהן גם-כן קודמין לזיתים¹⁸. (טו) דהם גם-כן בכלל חטים ושערים: (כה) לאחר שישנה וברך. מלשון זה משמע דחטים ושערים קודמין הוא רק מהשנה להן בסמיכה 'לארץ', כמו חטים לזיתים ושערים לרבש [שהוא תמרים], אבל (טו) שעורים [הינו מוזן הנעשה מהן, כמו שמפרש בסעיף ה] לזיתים לא; אבל הלכות פתח ברכת 'בורא מיני מזונות' היא קודמת לכל, וכן הספיקו הרבה אחרונים¹⁹: ה' (כו) תבשיל או פת. והם קודמים לשאר מינים אף אם הם תביכים אצלו יותר:

שער הציון

(י) ט"ז בסעיף-קטן ב ומגן-אברהם בסוף חסיון, ובאלה רבה הביא בשם הרבה פוסקים שסבירא להו כהנישואים הזה דפרי-העץ הוא קודם: (יא) כן משמע ממגן-אברהם בסוף חסיון ומהפרי-מגדים בסעיף-קטן ד, והינו כששניהם תביכים עליו בשנה. ונדע דכל זה הוא לפי מה שהסמנו במשנה בירוחה סיון-קטן ט דהלכה כהנישואים, ע"ש, הא לדעה הראשונה אין שום מעלה כתביב ומין שבעה נגד חברו דשאיין ברכותיהן שוות, ואם-כן יוכל לברך תחלה על התפוח אף שאינו מין שבעה. והנה בבאר הגולה הרא"ש משמע לכאורה דעתו, דהתוספות מודים לפסק הפ"ג אי טיב' הנקרא לענין קליות וספוח דספוח קודם, אכן קאלה רבה הביא ראה סכנות ולא פסקו אברהם שקטב בשם הפ"ג, אלא דגם הפ"ג מודה דקליות חטה קודם לספוח, ע"ש: (יב) אחרונים, וכן מבאר בדבריהם בהפוסקים דפסקו ברבי יהודה ולא אולין פתח חביב, דקדמת תפוח עדיף. ודע, דלדעת הרמב"ם תנזר בסעיף ב יתה גם-כן דוקא בשניהם תביכים בשנה, הא אם אחד תביב יותר, חביב עדיף אף שהוא מאחר, כן כתב הפרי-יוסף והפגן-אברהם בסעיף-קטן ה וכן משמע מהגרי"א [ואף שבפרי-מגדים וכן בגנהר-שלום רצו לומר, דלפי מה שכתב הפגן-אברהם בסעיף-קטן ב נראה דגם לדעת הרמב"ם מירי בכל גוונ, כבר דחה זה במאמר-מודי, ע"ש, והקצת אחר, דכל הני דאוחים בשיטת הרמב"ם ודלקה ברבנו, הלא מהם נב האי גאון [המבוא בנשכ"א] והאשכול והארז דרע, כתבו בהדיא דמימא דכל המקדים בפסוק וכו' מירי דוקא בשפלים תביכים אצלו בשנה: (יג) טור: (יד) מגן-אברהם: (טו) עין סוף חסיון: (טז) מגן-אברהם. והנה מגן-אברהם וט"ז עדיף משום הכי דזיתים קודמין ל'בורא מיני מזונות' של שעורים, אבל בספר אבן-העזר ומאמר-מריכי פסקו כהלכות ד'בורא מיני מזונות' של שעורים קודם, וכן מצדו בספר בית-מאיר וכן במגן-אברהם כהנהרגים שכתבתי. ולענין קליות של שעורים וזיתים, בודאי זיתים קודמין, לפי מה שפסק הרמב"א לעיל בסיון דח סיון ד בהנהגה דברכתו היא 'שהכל'²⁰, עין שם:

הלכות ברכת הפרות סימן ריא

ל שם

שברכתו 'בורא פרי האדמה'. (כו) אינה קודמת לברכת 'בורא פרי העץ': הגה ברכת 'המוציא' (כח) קודמת לברכת (ס) 'בורא מיני מזונות' וכל-שכן לשאר ברכות (אגור), ואף-על-פי (כט) שהדבר השני חשוב (ל) או חביב עליו (נרן) יש לדקדק מדברי הגהות-ממנוי פירק ט ומסמ"ק שהביא הטור וכל-בו ובית-יוסף בשם רמב"ם). וכל הא דאמרינן דאחר קודם לחברו הניו שרוצה לאכל משניהם לכן יש להקדים החביב או החשוב, אבל (לא) אם אינו רוצה לאכל (ט) [ט] משניהם אינו מברך רק על זה שרוצה לאכל, אף-על-פי שגם השני מנח לפניו (תחמת הדשן כי"ל א). וכל זה דצריך להקדים הניו דוקא לכתחלה, אבל אם עבר וברך על השני, אם הברכות שוות יוצא ואין צריך לחזור ולברך על זה שהיה לו להקדים, (לב) *ובלבד שיהא דעתו גם-כן (לג) *עליו (י) בברכתו (כ"י ס"ר ר"ר ובהו חסימן בשם רשב"א): ו' להניח לפניו תבשיל מקמח בסמין ושבבלת-שושיל

באר היטב

ונת קדם לשעורה אף בפעולה קרנה דשעורה, עין מ"א ט"ז: (ס) במ"מ. אפלו הלחם משעורים ומיני מזונות מחטים, ע"ה: (ט) משניהם. ואפלו רוצה לאכל משניהם אף שלא הביא חביב א"צ להמתין עליו, כ"י מ"א. ובשקבאין לפניו מרקחת שהיא פרי האדמה או פה"ע ויין-שרף, מברך תחלה על הפרקחת אפלו אם היי"ש חביב עליו, ואם גם לעקידה שם יברך עליו תחלה במ"מ, ופשוט הוא, ע"ה ע"ז. סדר הפעולות: המוציא, במ"מ על חטים, בפה"ג, וזת, במ"מ על שעורים, גפן תאנה ורמון, בפה"א ובפה"ע קורמין לשהלל; בפה"א ובפה"ע אוליין בחר מין ד', והמקדים בסוג קודם: שניהם אינן מין ד' יש להקדים פה"ע. ולענין חביב, אגן גוי אשכנזי נמשכן אחר הרא"ש שהמין הנגיל להיות חביב וכמ"ש כ"א, ואם שניהם חביבים אוליין אחר איזו שחפץ צפה כמ"ש הרמב"ם, מ"א, ונרן ט"ז ס"ק א. וברכת אכילה ושתיה קודמת לריס. הנה לפניו יין ותבשיל שיעורים וזית צ"ע מה יעשה, והא יין קודם לזית ושעורים קודמין ליין וזית קודם לשעורים כמ"ש בס"ק ז' ע"ש, מ"א [ובספר אליה רבה פסק דברך אמתבשיל של שעורים תחלה ואח"כ אינן וזית, והביא ראיה לדבריו, ע"ה: (י) בברכתו. ואפלו היו שניהם לפניו בענין שיחפון בפרוש לפטור, דאינו בדין שישפוט מי ישאני

שערי תשובה

[ט] משניהם. ע"ה ט. ומ"ש שנסתפק המ"א בהנה לפניו יין ותבשיל וזית, כתב בפמ"א ח"י: מש"ס דובכים דף צ דבניא דעוף ועולת בהמה ומעשר אינה קודם, מוכח בברכת היין שהיא חשובה היא קודמת ואח"כ מברך על הזית ואח"כ על התבשיל של שעורים, ע"ש, וכ"כ בבר"י בשם פת"ח, וכתב שמי שברך בראש קודם לא נמצא שם ואולי ט"ס הוא. וע"ה דמית מידו של פ"ג דהוריות, הנה שם פ"ד כ"ר, וכתב שם בשם פת"ח קנה שם ירצה להוציא אחר מהמנים לפניו יוצא היין, ומית יברך לברך מ"ב דף במ"מ על שעורים, גפן תאנה ורמון, בפה"א ובפה"ע קורמין לשהלל; בפה"א ובפה"ע אוליין בחר מין ד', והמקדים בסוג קודם: שניהם אינן מין ד' יש להקדים פה"ע. ולענין חביב, אגן גוי אשכנזי נמשכן אחר הרא"ש שהמין הנגיל להיות חביב וכמ"ש כ"א, ואם שניהם חביבים אוליין אחר איזו שחפץ צפה כמ"ש הרמב"ם, מ"א, ונרן ט"ז ס"ק א. וברכת אכילה ושתיה קודמת לריס. הנה לפניו יין ותבשיל שיעורים וזית צ"ע מה יעשה, והא יין קודם לזית ושעורים קודמין ליין וזית קודם לשעורים כמ"ש בס"ק ז' ע"ש, מ"א [ובספר אליה רבה פסק דברך אמתבשיל של שעורים תחלה ואח"כ אינן וזית, והביא ראיה לדבריו, ע"ה: (י) בברכתו. ואפלו היו שניהם לפניו בענין שיחפון בפרוש לפטור, דאינו בדין שישפוט מי ישאני

משנה ברורה

(כו) אינה קודמת וכו'. אלא 'בורא פרי העץ' תקדים. ומשמע במגן-אברהם, דדוקא אם הפר-העץ חביב יותר אצלו אז הוא קודם אף שהוא מאחר בקרא, אבל אם שניהם חביבים בשניה חטה קודמת. אכן בבאור הגר"א משמע, דלפי מה שמבאר לעיל בסעיף א דהביא שאין ברכותיהן שוות לא אוליין כלל בחר מין שבעה, (ח) היא הדין הכא לא אוליין כלל בחר מקדם, ועל אינה שירצה בברך תחלה²⁶¹. ומפל מקום אם החטה חביבה יותר אצלו, מסתברא דברך עליה תחלה, דגם שם הלכה כהלש-אומרים דחביב קודם, כמו שכתבנו שם: (כח) קודמת לברכת 'בורא מיני מזונות'²⁶². וגם רוצה לאכל לחמניות דברכת 'בורא מיני מזונות', ואפלו כשאוכלן בתוך הסעודה [נגזן (יח) שבלילתן רבה ואוכלן לתענוג ולא לשבע, וכדלעיל בסימן קסח סעיף ח], מצוה שיטל ידיו ויברך 'המוציא' תחלה על הפת²⁶³, דברכת 'המוציא' חשובה, ואחר-כך יברך 'בורא מיני מזונות' על הלחמניות; דאי מיר בשרא תבשילין, בלאו טעמא דברכת 'המוציא' חשיבה צריך לברך תחלה על הפת ולפטור ממילא את התבשיל, דאי יברך תחלה על התבשיל, נמצא גורם ברכה שאינה צריכה ואסור²⁶⁴ [מ"א: (כט) שהדבר השני חשוב (יט) בעצם יותר מהדבר הראשון: (ל) או חביב עליו. רוצה לומר, שבאמת אינו חשוב יותר מהראשון, אף בעיניו הוא חביב יותר, ופשוט דהיה הדין אם הוא חביב וחשוב ביותר: (לא) אם אינו רוצה. ואפלו רוצה לאכל משניהם (כ) אף שלא הביא לפניו צריך להמתין²⁶⁵: (לב) ובלבד שיהא דעתו וכו'. ואפלו (כא) היה שניהם לפניו בשעת ברכה, בענין שיחפון לו (כב) בפרוש לפטור²⁶⁶, דאינו בדין שישפוט מי שאינו חשוב את החשוב דרך גנרא אלא בבניה, אבל אם ברוך על החשוב, פוטר את שאינו חשוב אפלו לא נתבנן בפרוש לפטור, כיון שהיה מנח לפניו על השלחן בשעת ברכה; ואם הביא לו אחר שברך עלה המין הראשון, צריך לחזור ולברך, ואם הביא לו אחר שברך אבל עדין לא פלה אכילתו, יש דעות בפוסקים, וספק ברכות להקל וכל זה מבאר בסימן רז, עין שם באחרונים ובמשנה ברורה סעיף-קטן ב], וכתחלה מבאר שם ברמ"א דיש לזהר לכוין לפטור את אשר הביא לו אחר-כך²⁶⁷: (לג) עליו בברכתו. ואם היה מנח לפניו אחריו וזית, אף דאחריו היה חביב עליו יותר, קומא לן לעיל בסעיף א דמברך על הזית שהוא ממין שבעה, ונפטור ממילא אף בסתמא האחריו, ואם הוא ברוך על האחריו בסתמא, לא נפטור הזית [כ"י בשם רשב"א]. ומפל מקום לפי מה שהבאנו שם בבאור הלכה הבה ראשונים דסבירא להו גם-כן פדעת הרמב"ם המוכא שם בסעיף ב, דחביב עדיף אף לגבי מין שבעה, והי דלכתחלה בודאי טוב לנהוג פדעה הראשונה שהיא סתמית ולברך על הזית, מפל מקום בדיעבד שברך על החביב, פדעת הרמב"ם וסיפתו, לכאורה בודאי לא יחזור ויברך על הזית, דלשיטתם היא ברכה לבטלה, ויברך בהם שם ה"ט דמאן דצביר בקטבים גם-כן

שער הציון

(י) והפגור אברהם אולי לשיטתו בסעיף-קטן ב דסבירא לה שם דיש להקל בזה, דכיון ששניהם ממין שבעה, וחזיון דהקרא אקדמה, אגן נמי מקדמין. וכעין זה כתב גם ה"ט ג, ב"א ג, ע"ש. אכן לפי מה שכתב הרשב"א, דצ"ל פקדון לא מיר הנקרא בקוסס כלל, לא שרף כלל סבותם, וכלא הכי היא סבה מחדשת נגד שארי פוסקים. ובאה רח לתרץ דברי הטור, עין שם במגן-אברהם, לכן לא חש לה הגר"א: (יח) מחצית-השלל: (ט) ומה שכתב לקמח בהג"ה "א התשובה", רוצה לומר שהוא ממין שבעה שהוא בעצם חביב יותר, וקאן לא יכלי לפרש כן, דבר ברכת 'המוציא' בודאי היא ממין שבעה: (י) מגן-אברהם ושא, והוא הדין לענין קרימת מין שבעה: (כא) בית-יוסף, מגן-אברהם: (כב) וזה מהני אפלו לא היה לפניו היין השני החשוב בשעת ברכה, עין בית-יוסף, ופשוט:

הלכות ברכת הפרות סימן ריא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מז]

ועל איזה שיעור יברך תחלה.

(21) אמנם, לעיל כתב (ס"ק יח) שהסכימו האחרונים שברכת 'בורא פרי העץ' קודמת לברכת 'בורא פרי האדמה'.

[משנ"ב ס"ק נח]

קודמת לברכת 'בורא מיני מזונות' (22) וכו', מצינו שישל ידיו ויברך 'המוציא' תחלה על הפת (23) וכו', דאי יברך תחלה על התבשיל, נמצא גורם ברכה שאינה צריכה נאסור (24).

(22) ואם יש לפנינו פת גמורה ופת הבאה בכיסנין, כתב הפמ"ג (סי' קסח משב"ז ס"ק ז) שאפילו אם רוצה לקבוע סעודה על הפת הבאה בכיסנין, מ"מ יקדים לברך המוציא על הפת הגמורה.

(23) ולגבי 'קידושא רבה' בשבת בבוקר, כתב בשו"ע הרב (לקמן סי' רמט ק"א ס"ק ד), שהמנהג הפשוט לאכול מיני מתוקה ומרקחת קודם הסעודה ולא מיחו בהם רבנן קשישאי, וטעמם ונימוקם עמם, לפי שאין דרך לאוכלם כלל בתוך הסעודה אלא אליבא ריקנא, והואיל ואינו חפץ לאוכלם בתוך הסעודה אין בזה משום ברכה שאינה צריכה, וגם אינו מחויב להקדים את הלחם לפניהם, שהרי מחמת הקדימה אינו חייב לאכול דבר שלא היה חפץ לאוכלו בתוך הסעודה בלא הקדימה, וכל שכן שאינו חייב להימנע מלאוכלו כלל מחמת הקדימה, וכן כתב הערוך השלחן (סי"ב) שמותר כיון שהם שני עניינים, הוסיף עוד, שדבר רגיל הוא גם בחול, שקודם נטילת ידיים טועמים מהתבשילים ומברכים עליהם, ולא שייך בזה ברכה שאינה צריכה, כיון שרצונו לאכול קודם נטילת ידיה, וכן מנהג העולם בפשיטות.

(24) והשוותה משקים בתוך הסעודה, שנחלקו הדעות האם חייב לברך עליהם, כתב השו"ע לעיל (סי' קעד ס"ז) שהרצתה להסתלק מן הספק ישתה קודם נטילה ויכין לפטור בברכתו את המשקים שישתה בתוך הסעודה, וכן המלפת פת עם פירות ואוכל חלק מהפירות בלא פת, שנחלקו בזה האחרונים האם נפטרו פירות אלו בברכת הפת, כתב במשנ"ב לעיל (סי' קעז ס"ק י) שראוי לברך עליהם תחילה קודם שיאכלם עם הפת, וביאר בשו"ע רב פעלים (א"ח ח"ב סי' כז) שאין לחוש בזה משום גורם ברכה שאינה צריכה, שכל שהוא מקדים לברך על הפרי את ברכתו הראויה לו, עדיף הדבר מאשר לפטור בלא ברכה.

[משנ"ב ס"ק לא]

ואפילו רוצה לאכול משניהם אף שלא הביאו עדין הקביב לפניו, אין צריך להקמין (25).

(25) וכן אם מקדים מאכל מסוים מחמת סדר הסעודה, כתב בשו"ע הלכות קטנות (ח"ב סי' קנח) שמוכח מתרומת הדשן שדין זה שחביב או מוקדם בפסוק קודם, היינו דוקא כשאין קפידא לאכול את זה קודם זה, אבל אם דרך האכילה על פי רפואה או על פי מנהג בני ארץ להקדים זה לזה, אין על זה דין קדימה, והביאו הכף החיים (ס"ק ה). וכן מבואר בהלכות ברכות להרשב"א (פיג ה"ט) שסדר הקדימה לא נאמר כשיש סדר לאכילתו, שבוה רשאי לאכול בדרך שהעולם אוכלים.

[משנ"ב ס"ק לב]

ואפילו היו שניהם לפניו בשעת ברכה, בעינן שיתכונן לו בפרוש לקטרו (26).

(26) וכן אם בירך בורא מיני מזונות על אורח [בסתמא], ואחר כך רוצה לאכול עוגה, הורה הגר"ש אלישיב (שיעורי מס' ברכות עמ' תמט), שאין העוגה נפטרת, מפני שיש לה חשיבות של שבעת המינים ושל חמשת מיני דגן, ובשו"ע הרב (סדר ברכת הנהנין פ"ט אות ז) מבואר שאף מעשה קדשה [שברכתו בורא מיני מזונות] אינו פוטר פת הבאה בכיסנין [אלא שלמעשה כתב שאין לברך מפני שיש חולקים על דין זה].

ואם היו לפניו פרי שלם ופרי חצוי ועבר וברך על החצוי, הורה הגר"ש אלישיב (שב עמ' תמח) שפטר בכל אופן את השלם, שלא נאמר הדין כאן אלא לגבי חביב ומין שבעה.

[משנ"ב שם]

דיש לזהר לכן לפטור את אשר הביאו לו אחר-כך (27).

(27) ואם בירך על פירות, ובעודו מברך הביאו לו פירות יפים, כתב לעיל (סי' רז ס"ק כו) שיאכל מהראשונים תודלה, כיון שבירך עליהם, אף שהיה דעתו לפטור גם את היפים.

[ביה"ל ד"ה ובלד]

הני קאלו דעתו בפרוש לפטור כל מה שיעשה בעל-הבית וביאו (28).

(28) וכן לענין אורחים שהוזמנו לאכול פירות והביאו לפנייהם לאכול מיני פירות בזה אחר זה, כתב השו"ע לעיל (סי' קעט ס"ה) שאינם צריכים לברך אלא על הראשון, ובטעם הדבר כתב במשנ"ב שב (סי' יז) שמאחר שהם קרואים על שולחן בעל הבית, כשמברכים תחילה דעתם על כל מה שיביאו לפנייהם, וגם כשסבורים שלא יביא להם עוד, תלויים הם ברעתו, ואם הביא להם עוד אינם צריכים לחזור ולברך.

ובגדודי דעת בעל הבית, ראה מה שכחבנו שם ס"ק י.

הלכות ברכת הפרות סימן ריא ריב ככה באר הגולה

ושפון וגפון ותאנה ורמון. כיון דמברך על התבשיל 'בורא מיני מזונות' ברכתו קודמת. אף-על-גב דהגון ממין שבעה (לה) *ואיהו לאו (יא) [אל] ממין שבעה, מפל מקום כיון דתשיב, (לה) דעבדי מניהו פת ומברך עליוהו 'המוציא' וברכת המזון, קודמת אף-על-גב דלא עבדיהו פת :

ריב שהעקר פוטר הטפל, ובו ב' סעיפים :

א *כל (א) שהוא עקר ועמו טפל (פרוש, דבר בלתי נחשב), מברך על העקר ופוטר את הטפל, בין מברכה שלפניה בין מברכה שלאחריה, לא מבעיא (א) *אם העקר מערב עם הטפל, באלא אפלו

באר היטב
חשוב את השבב דרך גררא, אבל בדרך על השבב פוטר את שאינו חשוב אפלו לא נתפנן בפרוש לפטור, ב"י, עין מ"א: (יא) ממין שבעה. אע"ג דהם בכלל חטה ושעורה מ"מ אין נזקין בהדיא בקרא. ע"ל סימן קסח ס"ד:
(א) שהוא עקר. וכל שהוא הרב הוא העקר; וכל שיש בו מה' מינין אולין בתרתי, ובלבד שיהא בהם ממש, אבל אם ערב במים עד שהוא דך מברך שהכל, עין

באר הגולה

עין לעיל בסימן רי' במשנה ברורה. ובהגדה קטן כו בשם האלה רפה⁽²⁹⁾:
* ואיהו לאו ממין שבעה וכו'. הנה לפי מה דכתב המחבר לציל בסעיף א בפדעה הראשונה דהיא סתמית, דהיא דאין ברכותיהן שוות לא אולין בטר מין שבעה, אין מקום לדברים אלו. אכן האמת דבר זה הלא הוא מהגהת המומי בשם הר"מ, ונדוע דשיטת הר"ט הוא דאף באין ברכותיהן שוות מין שבעה עדיף:

* אם העקר מערב. עין במשנה ברורה. ובהגדה קטן אות יח נזקין דברים המטבחים פתב וזה לשונו: אם אוכל שני מאכלים שהם מערבים בקערה אחת, אם עקר פתב על האחד, מברך עליו ופוטר השני, אפלו הוא המעט, ובסתם, מה שהוא הרב הוא העקר, עין שם, אבל אם יש בתערובת אפלו קצת מה' מינים שערב בתוכו כדי לאכל, מברך 'בורא מיני מזונות' ופוטר השני, עד כאן לשונו. אכן בסמ"א, בכלל נא סעיף יג ובכלל ס' סעיף ט, מצדד דהיא דמנפד ומקדל כל מין בפני עצמו מברך על כל מין ומין, ולא אולין בטר רבא ולא בטר ה' מיני דגן. ולמעשה נראה דהספק ברכות להקל, ולא יכרך אלא בברכת הרב, וכן בתבשיל שמערב בו מה' מיני דגן דברך רק 'בורא מיני מזונות' וגם על המחית בפוף. אם יש בו בשר דגן בכדי אכילה פרום, וכן משמע בפר"מגדים בפתיחה בענין ברכת הנזקין, אות יא, דאפלו היכא דמנפד כל אחד בפני עצמו נמי בטר רבא אולין וכן בטר ה' מינין אפלו הם המעט, ולא יכרך אלא ברכת אחת, וכן שמעתי מורים בשם גאון אהרן. והרצפה לחש לדעת הסמ"א, דמנפד הפריצות נזקין מערב עם פתיח העשה או הגרופין¹ של ה' מיני דגן ויאכלם בחד, ויברך 'בורא מיני מזונות' על שני המינים בחד; וכן לענין שארי מינים שאינם מתקשרים מיני דגן, אם

(כ) ואפלו לכסמין שהוא מין חטים הוא גם-כן קודם: 'בורא פרי הגפן': (מ) זיתים: (כט) תמרים: ונזקבים: תאנה: ורמון: 'בורא פרי העץ', ופרי האדמה: 'שהכל'. ובכל אלו אין משגיחין (ל) על החביב כלל, דמי שהוא מאחר מתברר אפלו הוא חביב יותר, כגון שהיה חביב לו ה'שהכל', אפלו הכי ה'פרי האדמה' קודם לו, וכן בכל הנזקין לעיל. 'בורא פרי העץ' ו'בורא פרי האדמה', (ל) אולין בטר החביב אפלו השני מין שבעה. היו שניהם חביבין, אולין בטר מין שבעה. ואם אחד מהן מקדם בפסוק, כגון שפוסט קליות חשה דברכתו 'בורא פרי האדמה' ואוכל זית, יקדים חשה וזהו קודם בקרא, בן פתב תפגן-אברהם, ותהג"א פליג על זה, וכמו שכתבנו לעיל בסעיף-קטן כז, עין שם. שניהם אינן מין שבעה, יש להקדים 'פרי העץ' אם שוים בחביבות, הא לאו הכי חביב קודם, וכנ"ל. וכן שניהם 'פרי האדמה' או שניהם 'שהכל', (ל) אולין בטר חביב². והנה מה נזקא חביב? אכן בגי' אשקנא גמשיבין אחר הרא"ש וסיעתו, שהוא המין הקליל להיות חביב אפלו, כמו שכתוב בסעיף א, ואם שניהם חביבים אפלו, אולין אחר איהו שחפץ עתה, כמו שכתוב בסעיף ב להנמיכ³. ברכת אכילה ושתיה⁴, (ג) אפלו ברכת 'שהכל', קודמת לברכת הריח⁵:

א (א) אם העקר מערב. כגון כל תערובות שני מינים, שהאחד הוא העקר והשני אינו בא אלא לתקנו ולהכשירו, או אפלו שניהם עקרים, אלא שהאחד מרבה מתברר, הרב הוא (א) העקר⁶, כמו שכתוב סימן רח סעיף ז: (ב) ואפלו כל מין ומין עומד בפני עצמו ונזקין נמי בטר רב אולין⁷. ועל-כן בפתיח שמקנהין שמקנהין ברכש ומקנהין בהם פתיח גאון, כל שרוב שמקנהין, בטר העקר אולין ומברך 'פרי האדמה'⁸. (ג) ובידו, כל זה נזקא בששניהם הוא דבר חשוב, הא אם אחד מהן אינו דבר חשוב, אף שהוא הרב בטל הוא לגבי

שער הציור

תרגום: 1 גרסיות.

(כג) מנזאברהם: (כד) פרימגדים: (כה) אף שבתחלה לא נזקין זה במנזאברהם, לבסוף פרש בהדיא דהוא קודם לזין, ועין בסמ"א דהבטחת-השקל: (כו) בן פתב תר"א פסיעה ד פתגה"ה, דכל מצשה קדמה דה' מינים קדם לזין [פמ"ג]: (כז) בסימן קסח, עין שם: (כח) אף דמנזאברהם וט"ז פתבו דויתים קודם למיני מזונות דשעורים, כבר כתבנו לעיל במשנה ברורה דהרבה אחרונים חולקין על זה וסבירא להו דשעורה קודמין, וכמילא הוא הדין דשבלת-שועל ושפון, וכן מוכח באבן-העזר, עין שם: (כט) פן איהא בסעיף ד בהריא, ויתמיה על הפגן-אברהם שלא זכרו [פמ"ג]: (ל) אחרונים: (לא) מנזאברהם וט"א: (לב) הכל באחרונים: (ג) פרימגדים. ולא העשיתי ספקא דמנזאברהם⁹ משום דהרבה אחרונים הסכימו דמיני מזונות של שעורים קודמין לזית: (ד) מנזאברהם: (ה) פרימגדים בפתיחה ודור-החיים אות יח בדין דברים המטבחים, עין שם, ועין בסמ"א דכל נא אית גי' שדעתו כשנזקין כל אחד בפני עצמו לברך שתי ברכות, וספק ברכות להקל: (ו) פרימגדים שם לדעת הט"ז, ומשמע שהוא מצדד שם פן לדינא:

